CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Rodzaj dokumentu:	**Zasady oceniania rozwiązań zadań**
Egzamin:	**Egzamin maturalny**
Przedmiot:	**Język polski**
Poziom:	**Poziom rozszerzony**
Formy arkusza:	EPOP-R0-100, EPOP-R0-200, EPOP-R0-230, EPOP-R0-400, EPOP-R0-660, EPOP-R0-K01, EPOP-R0-Q00
Termin egzaminu:	20 maja 2026 r.
Data publikacji dokumentu:	26 czerwca 2026 r.

Temat 1. Określ, jaki problem podejmują Michał Głowiński, Aleksandra Okopień-Sławińska i Janusz Sławiński w podanym tekście. Zajmij stanowisko wobec rozwiązania przyjętego przez autorów, odwołując się do tego tekstu oraz do innych tekstów kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 300 wyrazów.

(Michał Głowiński, Aleksandra Okopień-Sławińska, Janusz Sławiński, *Historyczny i uniwersalny wymiar obrazu literackiego*)

Wskazówki do tematu 1.
Tekst dotyczy, np.:
- ukazywania w literaturze egzystencji człowieka w wymiarze historycznym oraz w wymiarze uniwersalnym
- odzwierciedlenia w utworze literackim konwencji obyczajowych, norm moralnych, kultury uczuciowej przyjętych w danym okresie historycznym, a także – uniwersalności charakteru ludzkich postaw, wartości, problemów.

Uwagi.
1) Określenie problemu jest pełne, jeśli praca zawiera odtworzenie problemu oraz jego interpretację, czyli:
   - wyjaśnienie, jak się rozumie problem
   - umieszczenie tego problemu w odpowiednim kontekście.
2) Rozważania o obrazie literackim mogą dotyczyć liryki, epiki i dramatu.

Wymagania określone w podstawie programowej[1]	
Wymagania ogólne	**Wymagania szczegółowe**
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozumie teksty o skomplikowanej budowie; dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; ma świadomość kryteriów poprawności językowej.	I. (IV etap edukacyjny) poziom podstawowy. Zdający: 1.1) odczytuje sens całego tekstu […]; 1.4) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, rozpoznaje zastosowane w nim środki językowe i ich funkcje w tekście; 1.5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym, dokonuje jego logicznego streszczenia; 3.3) zna pojęcie aktu komunikacji językowej i wskazuje jego składowe (nadawca, odbiorca, kod, komunikat, kontekst) […]. I. (IV etap edukacyjny) poziom rozszerzony. Zdający: 1.2) twórczo wykorzystuje wypowiedzi krytycznoliterackie i teoretycznoliterackie […].

[1] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2012 r. poz. 977, z późn. zm., tj. Dz.U z 2014 r. poz. 803, Dz.U. z 2016 r. poz. 895).

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Zdający […] w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach […]; odczytuje rozmaite sensy dzieła […].	II. (IV etap edukacyjny) poziom podstawowy. Zdający: 1.2) określa problematykę utworu; 3.1) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa-klucze, wyznaczniki kompozycji); 3.2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne); 4.1) dostrzega związek języka z wartościami, rozumie, że język podlega wartościowaniu […]; 4.2) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości […] uniwersalne. II. (IV etap edukacyjny) poziom rozszerzony. Zdający: 3.4) konfrontuje tekst literacki z innymi tekstami kultury np. plastycznymi, teatralnymi, filmowymi.
III. Tworzenie wypowiedzi. Zdający buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; ma świadomość własnej kompetencji językowej.	III. (IV etap edukacyjny) poziom podstawowy. Zdający: 1.1) tworzy dłuższy tekst pisany […] zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 1.2) przygotowuje wypowiedź (wybiera […] odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną […], dobiera właściwe słownictwo); 1.3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).

KRYTERIA OCENY WYPOWIEDZI ARGUMENTACYJNEJ (MAKSYMALNIE 40 PUNKTÓW)

<table>
<tr><th>A</th><th>B</th><th>C</th><th>D</th><th>E</th><th>F</th><th>G</th><th>H</th></tr>
<tr><td>Określenie problemu</td><td>Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu</td><td>Poprawność rzeczowa</td><td>Zamysł kompozycyjny</td><td>Spójność lokalna</td><td>Styl tekstu</td><td>Poprawność językowa</td><td>Poprawność zapisu</td></tr>
<tr><td>9
Określenie problemu zgodne z tekstem i pełne</td><td>9
Stanowisko adekwatne do tekstu i pełne</td><td rowspan="3">2
Brak błędów rzeczowych</td><td>6
Kompozycja funkcjonalna</td><td>2
Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności</td><td>4
Styl stosowny</td><td>4
Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące</td><td>4
Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące</td></tr>
<tr><td>6
Określenie problemu zgodne z tekstem, ale niepełne</td><td>6
Stanowisko adekwatne do tekstu, ale niepełne</td><td rowspan="2">3
Zaburzenia funkcjonalności kompozycji</td><td rowspan="2">1
Znaczne zaburzenia spójności</td><td rowspan="2">2
Styl częściowo stosowny</td><td rowspan="2">2
Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące</td><td rowspan="2">2
Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące</td></tr>
<tr><td>3
Określenie problemu częściowo zgodne z tekstem</td><td>3
Stanowisko częściowo adekwatne do tekstu</td></tr>
<tr><td>0
Brak określenia problemu lub problem niezgodny z tekstem</td><td>0
Brak stanowiska lub stanowisko nieadekwatne do tekstu</td><td>0
Jeden błąd lub więcej błędów rzeczowych</td><td>0
Brak zamysłu kompozycyjnego</td><td>0
Wypowiedź niespójna</td><td>0
Styl niestosowny</td><td>0
Liczne błędy rażące</td><td>0
Liczne błędy rażące</td></tr>
</table>

Uwagi.

1) Jeśli w kategorii **A praca uzyska 0 punktów**, egzaminator **nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach**.
2) Jeśli w kategorii **A praca uzyska 3 punkty**, a w kategorii **B – 0 punktów**, egzaminator **nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach**.
3) Jeśli praca składa się z **mniej niż 300 słów**, egzaminator **przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C**.
4) Pojawienie się błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Objaśnienia dotyczące oceny wypowiedzi argumentacyjnej

A. Określenie problemu. Zdający powinien zrozumieć, jaki problem podejmuje autor w przedstawionym fragmencie tekstu oraz sformułować ten problem. Określenie problemu jest oceniane ze względu na to, czy jest **zgodne z tekstem** i czy jest **pełne**.

Określenie problemu uważa się za

- **pełne**, jeśli praca zawiera zarówno odtworzenie problemu (np. w postaci pytania), jak i jego interpretację, czyli umieszczenie tego problemu w odpowiednim kontekście. Interpretacja problemu powinna być uzasadniona (np. wagę problemu można uzasadnić jego historycznymi uwarunkowaniami lub współczesnymi implikacjami).
- **niepełne**, jeśli praca nie zawiera interpretacji trafnie rozpoznanego problemu.
- **częściowo zgodne** z tekstem, jeśli zdający nie w pełni rozpoznaje problem główny lub wydobywa z tekstu tylko problem drugorzędny.

B. Sformułowanie stanowiska zdającego wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu.

Uczeń powinien **omówić i ocenić rozwiązanie** zaproponowane przez autora w przedstawionym tekście. Sformułowanie stanowiska zdającego wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu jest oceniane ze względu na to, czy jest **adekwatne do tekstu** i czy jest **pełne**.

Sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu uważa się za:

- **częściowo adekwatne do tekstu**, gdy zniekształca rozwiązanie proponowane przez autora.
- **pełne**, gdy zawiera ono odtworzenie rozwiązania przyjętego przez autora tekstu oraz trafne odwołania do innych tekstów kultury uzasadniające stanowisko zdającego.
- **niepełne**, kiedy brak trafnego odwołania do innych tekstów kultury uzasadniających stanowisko zdającego.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycja oceniana jest ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z wybranym przez zdającego gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego sformułowania stanowiska i uzasadniających je argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie i konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.
Wagę zaburzenia funkcjonalności ocenia egzaminator na podstawie całości pracy (np. brak zakończenia w pracy, w której uczeń jasno rozwija swoją myśl, uznaje się za niewielkie zaburzenie, natomiast brak rozdzielenia interpretacji problemu od interpretacji rozwiązania lub podważenie w zakończeniu wcześniejszych wywodów – za znaczne zaburzenie).

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za:

- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.
- **częściowo stosowny** dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka. Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.
  Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językowa oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.
Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe.
Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

Temat 2. Dokonaj interpretacji porównawczej podanych tekstów. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 300 słów.

(Cyprian Norwid, *Samotność* i Bolesław Leśmian, *Samotność*)

Wskazówki do tematu 2.

- W realizacji zadania istotne jest porównywanie (najlepiej równoległe) obu tekstów.
- Jeśli zdający podejmuje się interpretacji najpierw pierwszego tekstu, to interpretując drugi tekst, powinien nawiązywać w swoim porównaniu do pierwszego tekstu.
- Krótkie, dwu- czy trzyzdaniowe porównanie utworów literackich na końcu wypracowania jest niewystarczające.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Zdający rozumie teksty o skomplikowanej budowie; dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; ma świadomość kryteriów poprawności językowej.	I. (IV etap edukacyjny) poziom podstawowy. Zdający: 1.1) odczytuje sens całego tekstu […] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów […]; 1.2) […] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte; 2.1) szuka literatury przydatnej do opracowania różnych zagadnień […].
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Zdający stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; poznaje niezbędne dla lektury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; odczytuje rozmaite sensy dzieła; dokonuje interpretacji porównawczej.	II. (IV etap edukacyjny) poziom podstawowy. Zdający: 1.2) określa problematykę utworu; 1.3) rozpoznaje konwencję literacką […]; 2.1) wskazuje zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego i ich funkcje […]; 2.2) dostrzega w czytanych utworach cechy charakterystyczne określonej epoki […]; 2.4) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera ([…] sytuacja liryczna […]); 2.5) porównuje utwory literackie […] (dostrzega cechy wspólne i różne); 3.1) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa-klucze, wyznaczniki kompozycji); 3.2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne); 3.3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich; 4.2) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości […] uniwersalne; 4.3) dostrzega w świecie konflikty wartości […] oraz rozumie źródła tych konfliktów.

	II. (IV etap edukacyjny) poziom rozszerzony. Zdający: 2.1) wskazuje związki między różnymi aspektami utworu (estetycznym, etycznym i poznawczym); 2.2) dostrzega przemiany konwencji i praktykę ich łączenia […]; 2.3) rozpoznaje aluzje literackie i symbole kulturowe […] oraz ich funkcję ideową i kompozycyjną, a także znaki tradycji […]; 2.5) rozpoznaje i charakteryzuje styl utworu […]; 3.1) dostrzega i komentuje estetyczne wartości utworu literackiego; 3.2) przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich; 4.1) wskazuje różne sposoby wyrażania wartościowań w tekstach.
III. Tworzenie wypowiedzi. Zdający buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; ma świadomość własnej kompetencji językowej.	III. (IV etap edukacyjny) poziom podstawowy. Zdający: 1.1) tworzy dłuższy tekst pisany […] zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 1.2) przygotowuje wypowiedź (wybiera […] odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną […], dobiera właściwe słownictwo); 1.3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).

KRYTERIA OCENY INTERPRETACJI PORÓWNAWCZEJ (MAKSYMALNIE 40 PUNKTÓW)

A	B	C	D	E	F	G	H
Koncepcja porównywania utworów	**Uzasadnienie tezy interpretacyjnej**	**Poprawność rzeczowa**	**Zamysł kompozycyjny**	**Spójność lokalna**	**Styl tekstu**	**Poprawność językowa**	**Poprawność zapisu**
6 Koncepcja **niesprzeczna z utworami** i **spójna**	**12** Uzasadnienie **trafne**, **pogłębione**	**2** **Brak** błędów rzeczowych	**6** Kompozycja **funkcjonalna**	**2** **Pełna** spójność wypowiedzi lub **nieznaczne** zaburzenia spójności	**4** Styl **stosowny**	**4** **Brak** błędów lub **nieliczne** błędy **nierażące**	**4** Zapis **w pełni poprawny** lub **nieliczne** błędy **nierażące**
4 Koncepcja **niesprzeczna z utworami** i **częściowo spójna**	**8** Uzasadnienie **trafne**, **ale niepogłębione**				**2** Styl **częściowo stosowny**	**2** **Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**	**2** **Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**
2 Koncepcja **częściowo sprzeczna** z utworami	**4** Uzasadnienie **częściowo trafne**		**3** Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	**1** **Znaczne** zaburzenia spójności			
0 Koncepcja **sprzeczna z utworami** lub **brak koncepcji**	**0** **Brak trafnych** argumentów uzasadniających interpretację porównawczą	**0** **Jeden błąd lub więcej** błędów rzeczowych	**0** **Brak** zamysłu kompozycyjnego	**0** Wypowiedź **niespójna**	**0** Styl **niestosowny**	**0** **Liczne** błędy **rażące**	**0** **Liczne** błędy **rażące**

Uwagi.

1) Jeśli w kategorii **A praca uzyska 0 punktów**, egzaminator **nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach**.
2) Jeśli w kategorii **A praca uzyska 2 punkty**, a w **kategorii B – 0** punktów, egzaminator **nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach**.
3) Jeśli praca składa się z **mniej niż 300 słów**, egzaminator **przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C**.
4) Pojawienie się **błędu kardynalnego** dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje **0 punktów**.

Objaśnienia dotyczące oceny interpretacji porównawczej

A. Koncepcja interpretacji porównawczej jest efektem poszukiwania przez zdającego sensów wynikających z zestawienia tekstów i wymaga ustalenia pewnych obszarów porównania, w których szuka się podobieństw i/lub różnic między utworami, a następnie wyciąga z tego wnioski. Koncepcja jest oceniana ze względu na to, czy jest **niesprzeczna z utworami** i czy jest **spójna**.

Koncepcja jest:
- **niesprzeczna z utworami**, jeśli znajduje potwierdzenia w obu tekstach, przy czym porównywane obszary są dla tekstów trafne i istotne, a nie drugorzędne.
- **częściowo sprzeczna** z utworami, jeśli jedynie we fragmentach (lub fragmencie) znajduje potwierdzenie w tekstach lub porównywane obszary są dla tekstów drugorzędne.
- **całkowicie sprzeczna z utworami, jeśli nawet we fragmentach (lub fragmencie) nie znajduje potwierdzenia w tekstach.**

Koncepcja jest:
- **spójna**, gdy wypowiedź w sposób wystarczający dla uzasadnienia tezy/hipotezy interpretacyjnej obejmuje i łączy w całość sensy obu utworów.
- **częściowo spójna**, gdy wypowiedź obejmuje i łączy sensy obu utworów, ale w sposób niewystarczający dla uzasadnienia tezy/hipotezy interpretacyjnej.
- **niespójna**, gdy wypowiedź obejmuje sensy każdego tekstu, ale ich nie łączy (tzn. wypowiedź składa się z dwóch niepowiązanych ze sobą interpretacji).

Brak koncepcji to brak wskazania zasady zestawienia utworów.

B. Uzasadnienie interpretacji jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne** i czy jest **pogłębione**.
Uzasadnienie **trafne** zawiera wyłącznie **powiązane z tekstami argumenty na rzecz odczytania sensów wynikających z zestawienia utworów**. Argumenty muszą wynikać ze sfunkcjonalizowanej analizy, to znaczy wywodzić się z formy lub/i treści tekstów.

Uzasadnienie jest:
- **częściowo trafne**, jeśli w pracy – oprócz argumentów niepowiązanych z tekstami lub/i niewynikających ze sfunkcjonalizowanej analizy – pojawi się przynajmniej jeden argument powiązany z tekstami i wynikający ze sfunkcjonalizowanej analizy.
- **pogłębione**, jeśli znajduje potwierdzenie nie tylko w tekstach, ale także w kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym). Zdający powinien choć częściowo rozwinąć przywołany kontekst, aby uzasadnić jego pojawienie się.
- **niepogłębione**, gdy wszystkie argumenty są sfunkcjonalizowane, ale zdający przywołał je tylko z tekstów albo tylko z kontekstów.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na koncepcję interpretacyjną uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycja oceniana jest ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z wybranym przez ucznia gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia koncepcji interpretacyjnej i uzasadniających ją argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za:
- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.
- **częściowo stosowny**, dotyczy wypowiedzi, w której zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka. Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językowa oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.
Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji. Ewentualne wątpliwości rozstrzygają ustalenia Rady Języka Polskiego i klasyfikacja błędów interpunkcyjnych Jerzego Podrackiego.

USTALENIA DOTYCZĄCE BŁĘDÓW ORTOGRAFICZNYCH W PRACACH MATURALNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

W latach 2026–2030 poprawne jest stosowanie przez zdającego zarówno pisowni zgodnej z zasadami ortografii obowiązującymi do 31 grudnia 2025 r., jak i pisowni zgodnej z zasadami wprowadzonymi od 1 stycznia 2026 r. Zdający zachowa poprawność pisowni, jeżeli wybierze jedną z norm dla pisowni określonego wyrazu i będzie stosował ją konsekwentnie w całym tekście. Egzaminator zaznaczy błąd ortograficzny tylko wtedy, gdy w tej samej pracy ten sam wyraz zostanie zapisany na dwa różne sposoby (np. raz *Białostoczanin*, a raz *białostoczanin*).

Komisja Dydaktyczna Rady Języka Polskiego ustaliła, że podstawą podziału błędów ortograficznych na błędy rażące i błędy drugorzędne są reguły ortograficzne. Do błędów ortograficznych rażących zaliczono:

– błędy w zakresie pisowni wyrazów z *ó-u*, *rz-ż* (w tym wyjątki od pisowni *rz* po spółgłoskach), *ch-h*;
– błędy w zakresie pisowni *nie* z różnymi częściami mowy;
– błędy pisowni zakończeń *-ji, -ii, -i*;
– błędy w pisowni wielką i małą literą (z wyjątkiem pisowni przymiotników dzierżawczych);
– błędy w zakresie pisowni cząstki *-by* z osobowymi formami czasownika;
– błędy w zapisie przedrostków *roz-*, *bez-*, *wes-*, *wz-*, *ws-*;
– błędy w pisowni nosówek (*ą, ę*) oraz połączeń *om*, *on*, *em*, *en*.

Pozostałe odstępstwa od reguł ortograficznych, w tym m.in.: pisownię wyrażeń przyimkowych, dzielenie wyrazów przy przenoszeniu do nowej linii, pisownię zakończeń *-ski*, *-cki*, *-dzki*, *-stwo*, *-wstwo*; pisownię przedrostków *z-, s-, ś-*; pisownię *-by* z pozostałymi częściami mowy postanowiono traktować jako błędy drugorzędne.

USTALENIA DOTYCZĄCE BŁĘDÓW INTERPUNKCYJNYCH W PRACACH MATURALNYCH Z JĘZYKA POLSKIEGO

1. Rażące błędy interpunkcyjne:
   a) postawienie jakiegokolwiek znaku interpunkcyjnego na początku wiersza
   b) brak znaku interpunkcyjnego (głównie: kropki, wykrzyknika, pytajnika) na końcu wypowiedzenia pojedynczego lub złożonego
   c) pominięcie przecinka w wypowiedzeniu złożonym, w którym części składowe są połączone bezpośrednio (np. *On idzie do kina, ja zostaję w domu.*)
   d) pominięcie przecinka w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie – przed spójnikiem (również z przyimkiem), zaimkiem, a także przed częścią nadrzędną (np. *Idź tam, dokąd ci każą.*)
   e) pominięcie przecinka przed imiesłowem zakończonym na *-ąc, -szy*
   f) pominięcie pierwszego przecinka (lub obu) w wypowiedzeniu złożonym podrzędnie z częścią składową wplecioną (z tzw. zdaniem albo wyrażeniem wtrąconym) (np. *Auto, które oglądał, było za drogie.*)

g) w wypowiedzeniu złożonym współrzędnie – pominięcie przecinka przed spójnikami przeciwstawnymi, wynikowymi, synonimicznymi (czyli włącznymi), np. *ale, lecz, jednak, więc, dlatego, czyli, to jest, to znaczy,* a także postawienie przecinka przed spójnikami łącznymi, rozłącznymi, wyłączającymi, np. *i, oraz, albo, lub, ani, ni*. Te same przepisy obowiązują w wypowiedzeniu pojedynczym – między składnikami połączonymi spójnikami
h) pominięcie przecinka w zdaniu złożonym porównawczym (np. *Jest mądrzejszy, niż myślałam.*)
i) postawienie dwukropka, przecinka lub średnika po skrócie, po którym należy postawić kropkę, także po takim skrócie, po którym kropki się nie stawia
j) brak kropki po skrócie, po którym należy ją postawić, lub postawienie kropki po skrócie, po którym jej się nie stawia
k) brak przecinka między jednorodnymi (równorzędnymi) składnikami (częściami zdania) szeregu, którego części składowe nie są połączone spójnikami, a także brak spójnika między składnikami powtórzonymi (np. *Kupiła w sklepie mąkę, cukier i inne produkty.*)
l) brak dwukropka przed przytoczeniem cudzych lub własnych słów
m) brak dwukropka przy wymienianiu tytułu dzieła, nazwy, terminu, jeżeli nie są one w tekście w inny sposób wyróżnione (np. kursywą lub cudzysłowem)
n) brak myślnika (otwierającego i zamykającego), ujmującego wyrazy lub wypowiedzenia wtrącone (*Uwaga: tę samą funkcję pełnią nawiasy albo przecinki*)
o) brak myślników (lub myślnika) wydzielających człony wtrącone w cytowany tekst oraz tekst odautorski w partiach dialogowych
p) brak cudzysłowu w tytułach publikacji, cytowanych wyrazach, zdaniach i wyrażeniach, jeżeli nie są one wyróżnione inaczej (np. kursywą).

2. Trzy błędy interpunkcyjne drugorzędne liczone są jako jeden błąd rażący.

INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA PRAC Z JĘZYKA POLSKIEGO UCZNIÓW ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

W pracy maturalnej z języka polskiego autorstwa zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, nie należy uwzględniać w ocenie następujących błędów:

a) zmienionej kolejności liter w wyrazach,
b) wstawionych dodatkowo liter w wyrazie, opuszczonych lub przestawionych liter,
c) opuszczonego początku lub końca wyrazu,
d) występowania w wyrazach głosek dźwięcznych zamiast bezdźwięcznych i odwrotnie,
e) mylenia głosek „*i*” i „*j*”, głosek nosowych z końcówką fleksyjną, np.: *ę-em*, *ą-om*,
f) mylenia przedrostków z przyimkami, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie, zachwilę, napewno*,
g) niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich, np.: *rosinie* zamiast *rośnie*, *skosiny* zamiast *skośny*,
h) błędnego stosowania lub niestosowania znaków interpunkcyjnych.

ZASADY PISOWNI POLSKIEJ ZMIENIONE OD 1 STYCZNIA 2026 ROKU

Lp.	Zasada pisowni polskiej od 1.01.2026 r.	Przykłady
WIELKIE I MAŁE LITERY		
1.	**W zakresie użycia wielkich liter w nazwach własnych:**	
a)	**w nazwach komet** wprowadzenie zapisu wszystkich członów **wielką literą**	*Kometa Halleya*, *Kometa Enckego*
b)	**w nazwach obiektów przestrzeni publicznej** wprowadzenie pisowni **wielką literą** stojącego na początku wyrazu *aleja*, *brama*, *bulwar*, *osiedle*, *plac*, *park*, *kopiec*, *kościół*, *klasztor*, *pałac*, *willa*, *zamek*, *most*, *molo*, *pomnik*, *cmentarz* (przy utrzymaniu pisowni **małą literą wyrazu *ulica***)	*ulica Józefa Piłsudskiego* *Aleja Róż*, *Brama Warszawska*, *Plac Zbawiciela*, *Park Kościuszki*, *Kopiec Wandy*, *Kościół Mariacki*, *Pałac Staszica*, *Zamek Książ*, *Most Poniatowskiego*, *Pomnik Ofiar Getta*, *Cmentarz Rakowicki*
c)	wprowadzenie pisowni **wielką literą** wszystkich członów (oprócz przyimków i spójników oraz wyrażeń typu *imienia*) **w wielowyrazowych nazwach lokali usługowych i gastronomicznych oraz instytucji kultury**	*Kawiarnia Literacka*, *Kino Charlie*, *Apteka pod Orłem*, *Hotel pod Różą*, *Zajazd u Kmicica*, *Pierogarnia Krakowiacy*, *Teatr Wielki*
	Uwaga! Jeśli wyrazy *bar*, *apteka*, *hotel* uznaje się za określenia rodzajowe, można je zapisywać małą literą.	*bar Flisak*, *apteka Pod Orłem*
d)	wprowadzenie pisowni **wielką literą** wszystkich członów (oprócz przyimków i spójników oraz wyrazów typu *imienia*) **w nazwach orderów, medali, odznaczeń, nagród i tytułów honorowych**.	*Nagroda Nobla*, *Nagroda Artystyczna Miasta Lublin*, *Nagroda Rektora za Wybitne Osiągnięcia Naukowe*, *Ambasador Polszczyzny*, *Nagroda im. Jana Karskiego i Poli Nireńskiej*
	Uwaga! Jeśli wyrazy typu: *medal*, *nagroda*, *odznaka* uznaje się za określenia rodzajowe, które poprzedzają nazwę własną, można je zapisywać małą literą.	*nagroda Polskie Noble*, *medal Za Zasługi dla Pożarnictwa*
2.	Wprowadzenie pisowni **wielką literą nazw mieszkańców miast i ich dzielnic, osiedli i wsi**.	*Warszawianin*, *Zgierzanin*, *Ochocianka*, *Mokotowianin*
	Uwaga! Dopuszczenie alternatywnego zapisu (małą lub wielką literą) nieoficjalnych nazw etnicznych.	*kitajec* lub *Kitajec*, *jugol* lub *Jugol*, *angol* lub *Angol*, *żabojad* lub *Żabojad*, *szkop* lub *Szkop*, *makaroniarz* lub *Makaroniarz*
3.	Wprowadzenie pisowni **wielką literą** nie tylko **nazw firm, marek i modeli wyrobów przemysłowych**, lecz także **pojedynczych egzemplarzy tych wyrobów**.	*samochód marki* Ford, *pod oknem zaparkował czerwony Ford*
4.	Ujednolicenie zapisu (**małą literą**) **przymiotników tworzonych od nazw osobowych**, bez względu na to, czy ich interpretacja jest dzierżawcza (odpowiadają na **pytanie *czyj?***), czy też jakościowa (odpowiadają na **pytanie *jaki?***).	*dramat szekspirowski*, *epoka zygmuntowska*, *koncert chopinowski*, *koncepcja kartezjańska*, *filozofia sokratejska*, *dialogi platońskie*, *wiersz miłoszowski*

	Uwaga! **Przymiotniki tworzone od imion (rzadziej od nazwisk) zakończone na *-owy*, *-in (-yn)*, *-ów*** będą mogły być zapisywane **małą** lub **wielką literą**.	*poezja miłoszowa* lub *poezja Miłoszowa*, *zosina lalka* lub *Zosina lalka*, *jacków dom* lub *Jacków dom*
PISOWNIA ŁĄCZNA I ROZDZIELNA		
5.	Wprowadzenie **rozdzielnej** pisowni **cząstek *-bym*, *-byś*, *-by*, *-byśmy*, *-byście* ze spójnikami**.	*Zastanawiam się, czy by nie pojechać w góry.*
6.	Ustanowienie pisowni **łącznej *nie-* z imiesłowami odmiennymi** (bez względu na interpretację znaczeniową: czasownikową lub przymiotnikową), tj. zniesienie wyjątku zezwalającego na „świadomą pisownię rozdzielną”.	*niemający*, *nieprzytomny*
7.	Wprowadzenie **łącznej pisowni członu *pół-*** w wyrażeniach określających jedno pojęcie oraz **pisowni z łącznikiem** w połączeniu typu: *pół-Polka, pół-Francuzka* (odniesionym do osoby będącej w połowie Polką, w połowie Francuzką).	*półżartem, półserio*; *półzabawa, półnauka*; *półspał, półczuwał* *pół-Polka, pół-Francuzka*
8.	Wprowadzenie **jednolitej łącznej pisowni cząstek *niby-*, *quasi-*** z wyrazami zapisywanymi **małą literą** przy zachowaniu **pisowni z łącznikiem** przed wyrazami zapisywanymi **wielką literą**.	*nibyartysta*, *nibyromantycznie*; *quasiopiekun*, *quasinauka*, *quasipostępowy* *niby-Polak, quasi-Anglia*
9.	Wprowadzenie **łącznej** pisowni ***nie-* z przymiotnikami i przysłówkami odprzymiotnikowymi** bez względu na kategorię stopnia, a więc także w stopniu wyższym i najwyższym.	*niemiły*, *niemilszy*, *nienajmilszy*; *nielepiej*, *nieprędzej*, *nienajlepiej*, *nienajstaranniej*
10.	**W zakresie pisowni prefiksów:**	
a)	uzupełnienie reguły ogólnej: w języku polskim **przedrostki** – rodzime i obce – pisze się łącznie z wyrazami zapisywanymi małą literą. Jeśli **wyraz zaczyna się od wielkiej litery, możliwa jest pisownia z łącznikiem lub rozdzielna**	*super-Europejczyk* albo *super Europejczyk*
b)	dopuszczenie **rozdzielnej** pisowni z wyrazami zapisywanymi małą literą **cząstek** takich jak ***super-*, *ekstra-*, *eko-*, *wege-*, *mini-*, *maksi-*, *midi-*, *mega-*, *makro-***, które mogą występować również jako samodzielne wyrazy.	*miniwieża* lub *mini wieża* *superpomysł* lub *super pomysł* *ekstrazarobki* lub *ekstra zarobki*
11.	Dopuszczenie **w parach wyrazów równorzędnych, podobnie lub identycznie brzmiących**, występujących zwykle razem, trzech wersji pisowni: **– z łącznikiem** **– z przecinkiem** **– rozdzielnie**.	*tuż-tuż*; *trzask-prask*; *bij-zabij*; *tuż, tuż*; *trzask, prask*; *bij, zabij*; *tuż tuż*; *trzask prask*; *bij zabij*

Ewa Kołodziejek, Danuta Krzyżyk, Aldona Skudrzyk, Barbara Sobczak, *Mały słownik ortograficzny. Nowe reguły pisowni 2026*, Warszawa 2025.
Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN, *Zasady pisowni i interpunkcji polskiej*, Warszawa 2024.